

Alessandro SCARLATTI

Alessandro SCARLATTI
(1660-1725)

2 Mayıs 1659/1660, Palermo, Sicilya -24 Ekim 1725, Napoli.

XVII. yüzyıl sonu ile XVIII. Yüzyıl başında Napoli, operanın parlak bir uygulama alanı olmuştur. Bu kentin verdiği en önemli besteci, Napoli ekolünün de kurucusu olan Alessandro Scarlatti'dir.

A.Scarlatti, özellikle opera eserleri ve oda kantatları ile ünlüdür.

Scarlatti, o zaman Sicilya Krallığı idaresinde olan Palermo'da doğdu. Roma'da Giacomo Carissimi'nin hocalığı altında çalıştı. Bazı araştırmacılar Scarlatti'nin ilk mzksel kompozisyonlarında kuzey İtalyalı müzisyen ve müzik hocaları olan Alessandro Stradella ve Giovanni Legrenzi'nin etkilerinin bulunduğunu ve bu nedenle büyük olasılıkla Kuzey İtalya'da da müzik eğitimi gördüğünü ileri sürmektedirler.

Daha sonra, Katolikliği kabul edip tahtından feragat ederek Roma'da yaşamaya başlayan eski İsveç Kraliçesi Kristina'nın yanında müzik direktörlüğü (maestro di cappella) görevini almıştır. Şubat 1684'te Napoli'de Napoli Krallığı veliahtının yanında müzik direktörü görevine geçmiştir. Bu görevi çok önemli bir Napoli Krallığı soylusunun metresi ve opera şarkıcısı olan kızkardeşi aracılığıyla ele geçirdiği bilinmektedir. Bu görevde iken Napoli Devleti'nin özel olarak gerektirdiği müzik parçalarını bestelemekle kalmayıp, anlamlılıkları ve acıklıkları ile çok popüler olan çok sayıda opera da hazırlamış ve bunlar Napoli'de bu dönemde yapımlanmıştır.

1702'de Scarlatti Napoli'den ayrıldı. Napoli devletinin idaresinin İspanya asıllı krallar ve idarecilerden Avusturya asıllı hükümdar ve idarecilere geçene kadar Napoli'ye dönmedi. Napoli'den uzakta olduğu bu dönemde, Floransa yakınlarında özel bir tiyatrosu bulunan Toskana Dükü III. Ferdinando de Medici'nin yanında çalışarak onun tiyatrosunda yapımlanan özel opera eserleri hazırladı. Sonra Roma'da Kardinal Ottoboni'nin yanında benzer göreve geçti ve bu yeni patronu ona 1703'te Roma'daki Santa Maria Maggiore Bazilikası müzik direktörü görevine geçmesi için destek ve yardım sağladı.

1707'de Venedik ve Urbino şehirlerini ziyaret etti. 1708'de Napoli'ye dönüp eski "müzik direktörü" görevine yeniden geçti ve bu görevde 1717'ye kadar kaldı. Napoli'deki seyirciler onun müziğine çok alışkın oldukları için Scarlatti'nin yeni eserlerine özel bir ilgi göstermemektedirler. Oysa aynı ve benzeri eserleri Roma'da çok tutulmaktaydı. Bu nedenle, bu dönemde Roma'daki "Teatro Capranica", Scarlatti'nin en tanınmış eserleri olan Telemaco (1718), Marco Attilio Regolo (1719) ve La Griselda (1721) ile bazı kilise

müziği eserlerinin seyirciye sunulması için baş sahnelenme merkezi oldu.

Scarlatti, son olarak "Serenata" eserini bitirmeden 1723'te Napoli'de öldü.

Müziğinin Değerlendirilmesi

Scarlatti, XVII. yüzyıl İtalyan vokal müzik stillerinin Floransa, Venedik ve Roma gibi merkezlere geliştirilmiş şekli olan "Erken Barok Dönemi" müzik ile Mozart ile zirvesine ulaşan XVIII. yüzyıl "Klasik" müzik arasında bağlantı sağlayan bir bestecidir.

Scarlatti'nin müzik kariyerinin ilk eserleri (özellikle *Gli equivoci nel sembiante* (1679); *L'honestà negli amori* (1680); *Il Pompeo* (1683) ve 1685'e kadar bestelediği diğer operalarında) resitatiflerle ve bazan yaylı sazlar kuarteti, bazan sadece continuo eşliğinde birçok küçük ve güzel aryalarla dolu, çok değişken ama daima iyi yapılmış Barok tipi eserlerdir. 1686'dan sonra ostinato basları ve iki kıtlık aryalari arkada bırakıp, "İtalyan Uvertürü Formu" ve "De Kapo" tipi aryalari geliştirmiştir. Bu tip yeni gelişmeler içeren operaların en iyi bilinenleri *La Rosaura* (1690) ile *Pirro e Demetrio* (1694)'dir.

1697'den sonra Napoli sarayının zevklerine uyması gereği ve birbiri arkasını izleyen sırayla yeni opera eserler yazması gerektiğinden bu eserlerdeki opera aryalari için daha konvansiyonel bir ritim kullanmaya başladı. Bu eserlerdeki şarkıların hızla ve revizyondan pek geçmemiş şekilde hazırlanmış oldukları belirgin olarak hissedilmektedir. Bunların orkestrasyonunda obualar ve trompetlere yer verilmesi, getirdiği bir yenilik olmakla beraber genellikle orkestrasyonda eski usullerden ayrılmamıştır. Yine de bu operalar arasında *L'Eraclea* (1700) gibi çok parlak eserler bulunmaktadır.

Floransa'da Ferdinando de Medici için bestelediği operalar kaybolmuştur. Ancak Scarlatti bu dönemde prens ile yaptığı yazışmalarında bu eserlerin çok içten ve samimi bir ilham verici yaratıcılık hevesiyle hazırlandığını ifade etmektedir.

1707'de Venedik'te bestelediği *Mitridate Eupatore* Scarlatti'nin opera şaheseri olarak kabul edilmektedir. Bu eser, Napoli'de bestelediği her operadan içerdiği teknik ve entelektüel güç bakımından kat kat üstündür ve o zamana kadar yaptığı opera bestelerindeki müzikten çok üstün bir müzik içermektedir.

L'amor volubile e tiranno (1709); *La principessa fedele* (1710) ve *Tigrane* (1714) adlı Napoli'deki son dönemi opera eserleri, hislere hitap etmekten çok, gösterişli ve etkin olmaya önem vermektedir. Bu eserlerde orkestrasyon modern operalara daha çok yaklaşmıştır. Seslere refakat etme görevi yaylı sazlar kuartetine bırakılmış, klavsen bir refakat aleti olmaktan çıkartılıp, gürültülü bir nakarat (retornello) aletine dönüştürülmüştür. Scarlatti, *Teodora* (1697) operasında ise orkestrayı retornello aleti olarak kullanmayı ilk kez denemiştir.

Roma'da sahnelenmek üzere hazırladığı son operaları, içlerinde daha derin şiirsel hisler bulundurmakta, geniş ve vakurlu bir melodi stili içermekte, daha güçlü bir dramatik anlam ifade etmekte ve daha modern orkestrasyon stili içermektedirler. Güçlü dramatik ifadeler özellikle, ilk defa 1686' da *Olimpia vendicata* kullandığı, refakat edilen resitatiflerde bulunmaktadır. Scarlatti'nin modern orkestrasyon gelişmesine bir katkısı, kornoları ilk defa opera orkestrası içine alıp onların seslerini çok çarpıcı bir şekilde kullanmasıdır.

Hepsi birbirine benzer karakterler gösteren ve Scarlatti'ye has bir stilde olan operalar, oratoryolar ve serenatları yanında, Scarlatti solo ses için 500den çok solo oda kantatası hazırlamıştır. Bunlar zamanında konsere girmemişler ve bestelerinin yazmaları arasında kalmışlardır. Bunları incelemek fırsatı bulan 20. yüzyıl müzik bilginleri bu eserlerin zamanının en ileri oda müziği besteleri olduğunu ve bunların konserlerde icra edilmemesinin zamanının büyük müzik kayıplarından başında olduğunu ifade etmektedirler.

İki yüz kadar kilise muzigi parçası bestelediği iddia edilmekle beraber elimizdeki eserlerden bunu çok abartılmış olduğu kabul edilmektedir. Genellikle bu kilise müziği, diğer tazlardaki müzik eserlerinin arasında görece daha az önemlidir. Ancak, 1721'de hazırlamış olduğu "San Cecili" Mass Ayini stili, ileride J.S. Bach ve Beethoven tarafından hazırlanan muhteşem kilise Mass ilahilerine öncü ve önderlik görevi yapmıştır.

Hazırlamış olduğu enstrümantal müzik, bestelediği vokal parçalar ile karşılaştırılırsa, bu enstrümantal parçaların çok eski, hatta antik usullere uyduğu görülür. Bunlar ilgi çekmekle beraber, hiçbir müzikal yenilik getirmemişlerdir. Birçok otorite, vokal müzikte yaptığı devrim niteliğindeki yeniliğin enstrümantal müzikte tekrarlanmamasına biraz şaşmaktadır.

Eserleri

Napoli Kral Kilisesi'nin baş mugannisi ve konservatuvar öğretmeni olan Scarlatti, 125 opera, çok sayıda oratorio, missa ve çalgısal eser vermesine karşılık, çağında yeteri kadar iyi değerlendirilememiştir.

Oğulları Domenico Scarlatti ve Pietro Flippo Scarlatti de tanınmış klasik batı müziği bestecileridir.

Lirik opera eserleri

Scarlatti'nin 50 kadar opera eseri hazırladığı bilinmektedir.

- *Gli equivoci nel sembiante*
- *L'honestà negli amori*
- *Tutto il mal non vien per nuocere (revizyon Dal male il bene)*
- *Il Pompeo*
- *La guerriera costante*
- *L'Aldimiro, o vero Favor per favore*
- *La Psiche, o vero Amore innamorato*
- *Olimpia vendicata*
- *La Rosmene, o vero L'infedeltà fedele*
- *Clearco in Negroponte*
- *La santa Dinna*
- *Il Flavio*
- *L'Amazzone corsara, veya Gerçek Alvilda*
- *La Statira*
- *Gli equivoci in amore, veya Gerçek La Rosaura*
- *L'umanità nelle fiere, veya Gerçek Il Lucullo*
- *La Teodora augusta*
- *Gerone tiranno di Siracusa*
- *Il nemico di se stesso*
- *L'amante doppio, o vero Il Ceccobimbi*
- *Pirro e Demetrio*
- *Il Bassiano, veya Gerçek Il maggior impossibile*
- *La santa Genuinda, veya Gerçek L'innocenza difesa dall'inganno (2 Perde)*
- *Le nozze con l'inimico, veya Gerçek Analinda*
- *Nerone fatto Cesare*
- *Massimo Puppieno*
- *Penelope la casta*
- *La Didone delirante*
- *Comodo Antonino*
- *L'Emireno ovvero Il consiglio dell'ombra*
- *Il prigioniero fortunato*
- *Anacreonte*
- *Gl'inganni felici*
- *L'Erclea*
- *Odoardo*
- *Dafni*
- *Laodicea e Berenice*
- *Il pastore di Corinto*
- *Tito Sempronio Gracco*
- *Tiberio imperatore d'oriente*

- *Il Flavio Cuniberto*
- *Arminio*
- *Turno Aricino*
- *Lucio Manlio l'imperioso*
- *Il gran Tamerlano*
- *Il trionfo della libertà*
- *Il Teodosio*
- *L'amor volubile e tiranno*
- *La principessa fedele*
- *La fede riconosciuta* (dramma pastorale per musica)
- *Giunio Bruto, o vero La caduta dei Tarquini (3 perde)*
- *Il Ciro*
- *Scipione nelle Spagne*
- *L'amor generoso*
- *Tigrane*
- *La virtù trionfante dell'odio e dell'amore*
- *Telemaco*
- *Il trionfo dell'onore*
- *Il Cambise*
- *Marco Attilio Regolo*
- *Griselda*

Enstrümental eserleri Klavyeli çalgılar için

- *Toccata klavsen için*
- *Toccata Re-minor*
- *10 partito basso obbligato (1716)*
- *Toccatolar Birinci ve ikinci kitap (Sol-majör, La-minör, Sol-majör, La-minör, Sol-majör, re minör, re-minor, la-minör, sol-majör, fa-majör)*
- *2 senfoni klavsen (1699)*
- *Toccata klavsen etüdü*
- *Toccata klavsen veya organ için*
- *Toccata mi-minör*
- *3 toccata her biri füg ve minuet takibi ile (1716)*
- *"La follia" üzerine varyasyonlar (1715)*
- *6 adet konçerto: klavsen ve yaylı sazlar için*

Diğer çalgılar için

- *12 senfoni - konçerto grosso (1715)*
- *6 yedi kısımlı konçerto - iki keman, violonsel obligato, iki keman, tenör ve bass continuo (fa-minor, do-minor, fa-*

majör, sol-minor, re-minor, mi-majör;
1724)

- 4 sonata kuarteti, 2 keman, viola ve violonsel için (*fa-minor, do-minor, sol-minor, re-minor*)
- 9 sonata (konçerto) flüt, 2 keman, violonsel ve basso continuo (*re-majör, la-minor, do-minor, la-minör, la-majör, do-majör, sol-minor, fa-majör, la-majör;* 1725)
- Sonata *fa-majör*. flüt, 2 keman ve basso continuo için
- Sonata *re-majör*. flüt, 2 keman ve basso continuo için
- Sonata *la-majör*. 2 flüt, 2 keman ve basso continuo için
- Sonata *fa-majör*. 3 flüt ve basso continuo için
- 3 sonata: violonsel ve basso continuo (*re-minor, do-minor, do-majör*)
- Suit *fa-majör*. flüt ve basso continuo için (1699)
- Suit *sol-majör*. flüt ve basso continuo için (1699)

Alessandro Scarlatti (1660-1725)

Kazım Çapacı

Teorik çalışmalar

- *Regole per principianti* (1715)
- *Discorso sopra un caso particolare di arte* (1717)
- *Canoni: Tenta la fuga ma la tenta invano; Voi sola; Commencio solo; 2 canoni a 2*
- *15 fuge a 2*
- *Studio a quattro sulla nota ferma*
- *Varie partite obligate al basso*
- *Toccate per cembalo*
- *Varie introduzioni per sonare e mettersi in tono delle compositioni* (1715 ca.)